

Notat om Vismandsrapporten (maj 2007)

29. maj 2007

Ref.: 07-00554-2

Kontakt:

Flemming Dingsø Nielsen

Dir. tlf: 36 01

(Økonomigruppen i
Folketinget)

FORTROLIGT (indtil den 31. maj 2007 kl. 12.00)

1. Indledning

Til brug for Vismændenes ¹ møde med Finansudvalget og Det Politisk-Økonomiske Udvalg (PØU), fredag den 1. juni 2007 om Vismandsrapporten, er udarbejdet et notat, der kort gennemgår rapporten.

Notatet er opdelt i **tre afsnit**, således at det svarer til den offentliggjorte dagsorden for mødet, dvs.:

- Konjunkturvurdering frem til 2009 samt vurdering af den aktuelle økonomiske politik.
- Finanspolitik.
- Dansk arbejdsmarkedspolitik efter 2000.

2. Konjunkturvurdering frem til 2009 samt vurdering af den aktuelle økonomiske politik

Tabel 1 nedenfor viser Vismandsrapportens hovedtal for dansk økonomi 2006-2009.

Tabel 1 Vismandsrapportens hovedtal for dansk økonomi 2006-2009

	Det Økonomiske Råd (maj 2007)			
	2006	2007	2008	2009
BNP i faste priser, pct.	3,2	1,8	1,4	1,4
Privat forbrug i faste priser, pct.	3,4	1,8	2,4	2,5
Offentligt forbrug i faste priser, pct.	1,2	1,5	1,1	1,1
Timelønsomkostninger, pct.	3,1	4,3	4,5	4,5
Kontantpris på boliger, pct.	21,1	3,8	2,0	2,0
Eksport i alt, pct.	9,6	6,3	3,7	3,4
Ledighed i pct.	4,3	3,6	3,8	3,9
Off. saldo i % af BNP (overskud)	4,2	3,9	3,3	3,0
Betalingsbalance (overskud) i mia. kr.	39	30	23	10

Kilde: Vismandsrapporten (maj 2007). I modelskønnene er bl.a. inkluderet, at **den Særlige Pensionsopsparing (SP)** bliver opkrævet igen fra 2008 samt at den nuværende **lov om arbejdsmarkedsfond** fortsat gælder, og dermed forventes arbejdsmarkedsbidragssatsen at skulle sættes ned fra **8,0 pct.** til **7,8 pct.** af den personlige indkomst i 2008. Vismændene skønner, at det giver en **årlig** forøgelse af den disponible indkomst på små 1.000 kr. for en person, som har en årsindkomst på ca. 300.000 kr.

Dansk økonomi oplevede en stærk **vækst i efterspørgslen** i 2006. Det private forbrug havde en vækst på 3,4 pct. i 2006. Vismændene forventer, at væksten i det private forbrug bliver halveret i 2007, hvorefter der er en delvis genopretning af forbruget. Genopretningen i privatforbruget for 2008-2009 kommer **bl.a.** af store

¹ Formandskabet for Det Økonomiske Råd: Professor Peter Birch Sørensen, professor Jan Rose Skaksen og professor Michael Rosholm

private boligformuer, som i højere grad end tidligere forventes at blive realiseret til øget privat forbrug.²

Stigningen i aktivitetsniveauet (BNP) blev på ca. 3,2 pct. i 2006, men stigningstaksten forventes **mere end halveret i de kommende år**. Stigningen i efterspørgslen har været højere end stigningen i produktionen. Den kraftige stigning i efterspørgslen driver importen op, og det svækker overskuddet på betalingsbalancen.

Forårets overenskomstforhandlinger i 2007 viste, at **timeomkostningerne** steg nogenlunde med det skøn, som bl.a. Vismændene havde før forhandlingerne. Vismændene skønner, at timeomkostningerne vil stige fra ca. 3,1 i 2006 og ca. 4,5 pct. årligt fra 2007-2009.

Beskæftigelsen fortsatte med at stige i 2006, og ved indgangen af 2007 er beskæftigelsen på et historisk højt niveau. **Ledigheden i pct.** forventes at falde yderligere en halv procent i 2007, og opnår det forventede laveste ledighedsniveau i perioden, hvorefter den vil stige marginalt i 2008-2009.

Det offentlige overskud i % af BNP forventes at falde med ca. 1 pct.-point i de kommende år fra et overskud på 4,2 pct. i 2006 til ca. 3,0 pct. i 2009.

Prisstigningerne på boliger blev på 20,7 pct. for 2006, men kontantpris**stigningerne** er siden væsentlig aftaget. I de kommende år vil stigningerne være på ca. 3 pct., **men med store regionale forskelle**.

Betalingsbalanceoverskuddet blev på små 40 mia. kr. i 2006 og vil falde med ca. 10 mia. kr. årligt i de følgende år. Faldet i betalingsbalanceoverskuddet skyldes, at efterspørgslen hovedsageligt retter sig mod importen, der betyder, at overskuddet på betalingsbalancen bliver mindre i de kommende år.

Alt i alt tegner der sig et billede af en økonomi, der i de næste par år kommer ned i et gear med lavere stigningstakt.

Det nævnes i rapporten, at Regeringen og Dansk Folkeparti (DF) har aftalt, at de vil drøfte, om suspensionen af den Særlige Pensionsopsparing (SP) skal fortsætte i 2008. Vismændene forudsætter, at suspensionen af SP-bidraget ophører i 2008, og det betyder, at væksten i økonomien bliver dæmpet med 0,1 pct.point.

Vismændene understreger, at det er nødvendigt at begrænse væksten i de offentlige udgifter ikke mindst i lyset af det stigende demografiske udgiftspres. Kvaliteten må endvidere øges i den offentlige sektor uden at øge udgifterne (produktivitetsstigninger). Det er derfor vigtigt, at kvalitetsreformen lykkedes, skriver Vismændene.

3. Finanspolitik

Vismændene har i kapitlet om "Konjunkturer og finanspolitik" en analyse af, hvordan man skal forholde sig, hvis man overvejer at føre en aktiv finanspolitik, hvor man søger at stabilisere økonomien.

Såfremt man vil føre en aktiv finanspolitik, **begrænses gevinsterne**, hvis der i praksis er usikkerhed om konjunktursituationen og mindre ubalancer i økonomien.

² Et **usikkerhedsmoment** er dog, at boligpriserne også kan falde i de kommende år, hvorved forbrugslysten af boligformuen formentlig bliver mindre.

Finanspolitikken har de senere år bidraget til væksten i efterspørgslen (bl.a. ved hjælp af skattestoppet). Skattestoppet og væksten i de offentlige udgifter vil bidrage til det økonomiske aktivitetsniveau, men med mindre aktivitetsstigninger end det har været tilfældet i de seneste år.

Vismændene vurderer, at den planlagte finanspolitik **ikke** bidrager til at mindske risikoen for at de seneste års højkonjunktur ender i en overophedning, men snarere tværtimod.

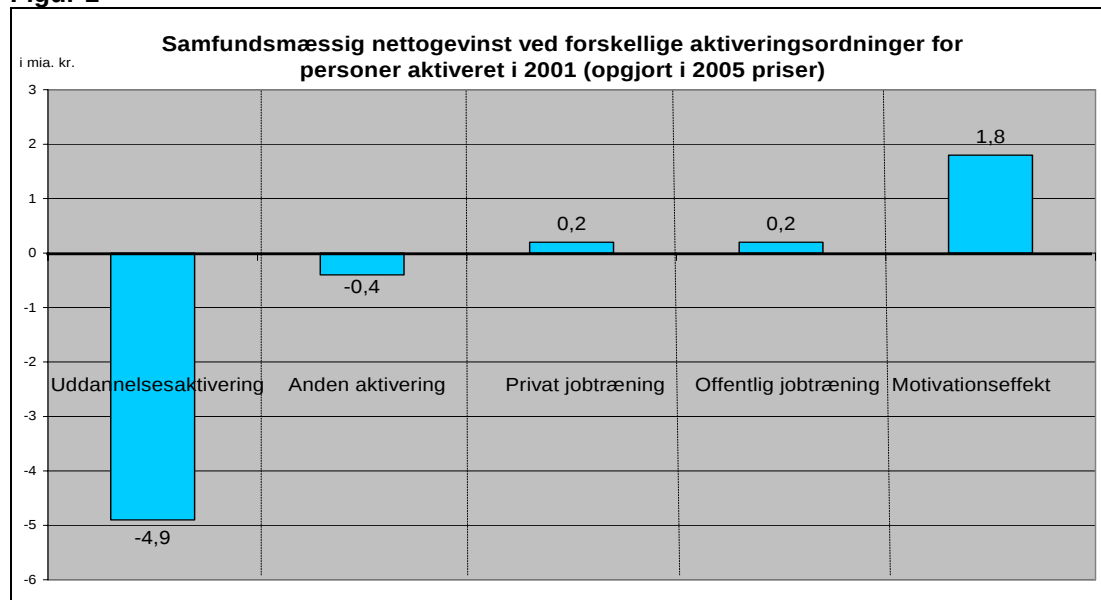
Vismændene anbefaler, at man gennemfører **arbejdsmarkedspolitiske tiltag** (se en nærmere analyse på siderne 4-7), som **øger arbejdskraftudbuddet**, og dermed formindsker risikoen for overophedning på et senere tidspunkt. Hvis der ikke er politisk vilje til arbejdsmarkedspolitiske tiltag, der på kort sigt øger udbuddet af arbejdskraft, anbefaler Vismændene en **væsentlig finanspolitisk stramning i finansloven for 2008**.

4. Dansk arbejdsmarkedspolitik efter 2000

Det danske arbejdsmarked er velfungerende, og ledigheden er tæt på et historisk lavpunkt med lidt over 100.000 arbejdsløse.

I figur 1 er opgjort de samfundsmæssige nettogevinster ved **forskellige aktiveringsordninger** for personer aktiveret i 2001.

Figur 1

Kilde: Egne opstillinger på baggrund af Vismandsrapporten (Dansk Økonomi – Forår 2007). Analysen omfatter 18-50 årige personer, der var ledige i den første uge af 2001. Den anvendte diskonteringsrate er 3 pct.

Effekterne af uddannelsesaktivering giver et samfundsøkonomisk tab på ca. 4,9 mia. kr. Det kommer bl.a. af at **højtuddannede** har modtaget uddannelsesaktivering, som har mindsket deres beskæftigelsesgrad og reduceret deres indkomst i de efterfølgende år. Derimod har uddannelsesaktiveringen haft en positiv effekt på

indkomst og beskæftigelse for de **lavtuddannede**, men altså ikke nok til at opveje tabet for de højtuddannede.

Vismændene anbefaler, at uddannelsesaktiveringen målrettes bedre til at kvalificere ledige til beskæftigelse. Dvs. uddannelsesaktiveringen bør bliver **mere erhvervsrettet**. Uddannelsesaktiveringen bør derudover målrettes i de tilfælde, hvor der kan påvises en positiv effekt for deltagerne på deres beskæftigelsesmuligheder og indtjening.

Ledige skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet for at modtage dagpenge. Det medfører, at de ledige skal deltage i møder med sagsbehandlere, deltage i aktivering og tage imod tilbud om rimeligt arbejde. Deltagelse i møder, aktivering m.m. betyder, at de ledige **mister noget fritid og handlefrihed**. Den mindre fritid m.v. betyder, at de ledige bliver motiveret til at søge og få et arbejde, og denne effekt kaldes **motivationseffekten**.

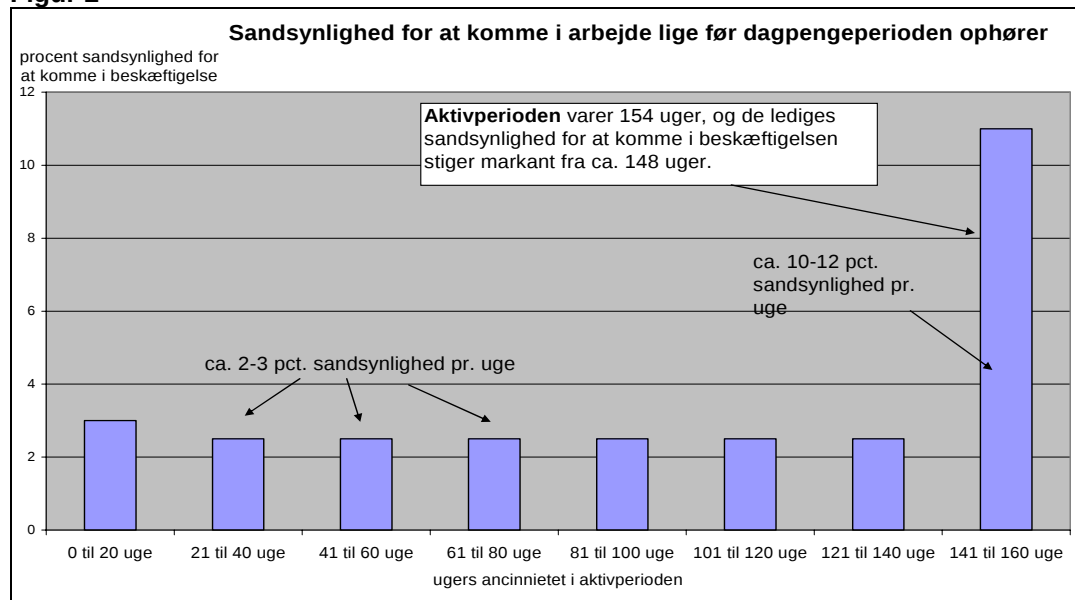
Motivationseffekten af aktivering er ganske betydelig, og den positive samfundsøkonomiske gevinst er ca. 1,8 mia. kr. ifølge Vismændenes beregninger.

Anden aktivering, privat jobtræning og offentlig jobtræning har mindre effekter end de to største effekter (**uddannelsesaktivering** og **motivationseffekten**). **Samlet set** giver alle fem effekter et samfundsøkonomiske tab på 3,0 mia. kr. ved forskellige aktiveringsordninger, hvilket tyder det på, at aktiveringsordningerne i 2001 ikke var optimale.

Det skal bemærkes, at Vismændenes beregninger bygger på dagpengeberettigede ledige fra år 2001. Det vurderes dog, at med virkning fra **medio 2003** har reformen "Flere i arbejde" formentlig reduceret den samfundsøkonomiske omkostning af **uddannelsesaktivering**, idet der aktiveres i mindre omfang end i 2001. Det er dog for tidligt at beregne de præcise effekter af 2003 ændringen.

I **figur 2** kan man se den enkelte dagpengeberettigedes **historiske** sandsynlighed for at komme i beskæftigelse, alt efter, hvor mange uger man har modtaget dagpenge.

Figur 2

Kilde: Egne opstillinger ved aflæsning af figur 3, side 19 i Vismandsrapporten (Dansk Økonomi – forår 2007). Analysen omfatter 30-49 årige forsikrede ledige. Disse sandsynligheder er udregnet på baggrund af forsikrede ledige i perioden 2000 (uge 1) til og med udgangen af 2006, der har berørt 178.000 ledige i sandsynlighedsberegningerne.

Den ugentlige sandsynlighed for at forlade ledighed er **ca. 2-3 pct.** hver uge i de første 146 ledighedsuger. Derefter sker et markant skifte, da sandsynligheden for at forlade ledigheden **tredeles** efter ca. 146 uger ledighed, hvor man har **ca. 10-12 pct.** sandsynlighed om ugen for at forlade ledigheden. **Det markante skifte kommer formentlig af, at de ledige skal i aktivering efter 154 uger (dvs. 2 ½ år), hvor en del er stærkt motiveret til at komme i beskæftigelse, inden de bliver aktiveret.** Vismændene konkluderer, at **den lediges dagpengeperiode er et stærkt incitament til at komme i arbejde.**

Vismændene foreslår, at **dagpengeperioden nedsættes fra 4 år til 2 ½ år.** Efter 2 ½ år skal man i dag foretage en omfattende aktivering, og i figur 1 så man, at aktiveringsordninger samlet set er dyr og mindre effektiv. Derfor bør man **forbedrer** aktiveringsordningerne samtidig med, at man begrænser dagpengeperiodens længde.

Vismændene foreslår også, at der skal **iværksættes en tidligere og mere intensiv indsats for ledige**, som kan tage sit udspring i eksperimentet "Hurtigt i gang", der var et lokalt projekt i Sønderjylland og Storstrøms Amt i 2005-2006. Erfaringerne er gode fra eksperimentet, og derfor anbefales det, at man i hele landet anvender "Hurtigt i gang", så man **hurtigere i ledighedsperioden** laver intensive forløb, hvor de ledige forpligtes i deres jobsøgning.

Vismændene vurderer skønsmæssigt, at den strukturelle ledighed kan reduceres med 30.000 personer, såfremt man gennemfører forslagene nævnt i tabel 2.

Tabel 2 Forslag til reduktion af den strukturelle ledighed med 30.000 personer

Forslag fra Vismændene:	Reducerer ledigheden med:
Forkortelse af dagpengeperiode fra 4 år til 2 ½ år.	+ 10.000
Tidligere og mere intensiv indsats for ledige.	+ 15.000
Bedre målretning og erhvervsretning af uddannelsesaktiveringen.	+ 5.000

Kilde: Egne opstillinger på baggrund af Vismandsrapporten (Dansk Økonomi – Forår 2007)

Vismændene skønner dog, at ledigheden **ikke permanent** kan komme meget længere ned end det er tilfældet allerede i dag, hvor det skønnes, at man allerede er 35.000 personer under den strukturelle ledighed. **Men såfremt ledigheden kommer yderligere 30.000 ned ved gennemførelse af forslagene i tabel 2, betyder det, at de offentlige finanser forbedres med 8 mia. kr., som enten kan anvendes til skattelettelser (sænkning af marginalsatserne) eller øge de offentlige udgifter.**

På **længere sigt** bliver der dog tale om, at de offentlige finanser bliver forværret, da der forventes et fald i arbejdsstyrken på 80.000 personer frem til 2020. Det vil give et pres for, at man diskuterer mulighederne for bl.a. at øge arbejdstiden og tiltrække udenlandsk arbejdskraft.

Vismændene foreslår konkret, at **64-årige får en skattelettelse på maksimalt 100.000 kr.** fra år 2010 for at fastholde flere i beskæftigelse **op til man fylder 65 år**. Konsekvensen af skattelettelse for 64-årige vil betyde, at der vil være en ekstra gulerod for de 62-, 63- og 64-årige på arbejdsmarkedet, der ellers havde tænkt sig at gå på efterløn.

Vismændene advarer mod ufinansierede skattelettelser, men vurderer, at skattelettelsen for 64-årige i 2010 vil være **selvfinansierende**, hvis man får **1/3-del af de 62- og 63-årige, som går på efterløn i 2008 og 2009 til at fortsætte i arbejde**. Der er i alt ca. 6.000 personer, som vælger at gå på efterløn som 62-årig. Hvis alle udskød tilbagetrækningen til man fyldte 65 år, ville det betyde en potentiel merbeskæftigelse på 18.000 for de tre årgange i 2010. Vismændene har dog ikke foretaget præcise vurderinger af forslagens mulige konsekvenser.

Vismændene har derudover også følgende anbefalinger til arbejdsmarkedet på det kortere sigt:

- Øget anvendelse af udenlandsk arbejdskraft (**afskaffelse af øst-aftalen**).
- mere fleksible overenskomster (som tillader **øget arbejdstid for især offentlige ansatte**)

Med venlig hilsen

Flemming Dingsø Nielsen (3601)